

ELŻBIETA KMITA
*Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie
Oddział w Krakowie*
BARBARA WIŚNIEWSKA
*Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
w Warszawie*

VI Ogólnopolskie Sympozjum Agroturystyczne „Zrównoważony rozwój turystyki wiejskiej - idee, działania, efekty”

W dniach 14-17 września 1998 roku, w Lubniewicach w woj. gorzowskim, odbyło się VI Ogólnopolskie Sympozjum Agroturystyczne. Wraz z Krakowskim Oddziałem Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie, organizowały go Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubniewicach oraz Gorzowskie Stowarzyszenie Agroturystyki zs. w Międzyrzeczu. Sympozjum toczyło się pod hasłem: „Zrównoważony rozwój turystyki wiejskiej - idee, działania, efekty”.

W programie Sympozjum znalazły się:

- Trójczłonowa Sesja Referatowa:
 - „Zrównoważony rozwój turystyki wiejskiej - idee”.
 - „Zrównoważony rozwój turystyki wiejskiej - działania”.
 - „Zrównoważony rozwój turystyki wiejskiej - efekty”.
- Finał konkursu „Zielone Lato”, organizowanego przez Redakcję Rolną Polskiego Radia i Tygodnik „Gospodyni”.
- Wyjazd studyjny: „Wypoczynek na gorzowskiej wsi - oferta, informacja, rezerwacja”.
- Podsumowanie wyjazdu studyjnego: „Organizacja Biura Informacji Agroturystycznej przy Gorzowskim Stowarzyszeniu Agroturystyki”.
- Dyskusja plenarna: Bieżące problemy agroturystyki w Polsce.

Sympozjum zgromadziło ponad 100 uczestników z całego kraju, reprezentujących różne środowiska aktywnie zaangażowane w proces rozwoju turystyki wiejskiej. Wśród uczestników znaleźli się przedstawiciele ośrodków akademickich, pracownicy Ośrodków Doradztwa Rolniczego i Izb Rolniczych, członkowie stowarzyszeń agroturystycznych, w tym przedstawiciele Zarządu Polskiej

Federacji Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”, pracownicy samorządu i administracji. W Sympozjum uczestniczyli też goście z Niemiec, współpracujący z Centrum Doradztwa i Edukacji w Rolnictwie, w ramach bilateralnego projektu „Turystyka wiejska krokiem w kierunku rozwoju wsi”. Na ręce organizatorów Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej oraz Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki przekazały życzenia owocnych obrad i sukcesów w pracy na rzecz rozwoju turystycznego obszarów wiejskich.

Nadesłane na Sympozjum referaty opublikowane zostały w materiałach konferencyjnych, które uczestnicy otrzymali w trakcie Sympozjum. Po raz pierwszy referaty publikowane w materiałach były recenzowane, co świadczy niewątpliwie o wzroście rangi całego przedsięwzięcia. Wzorem ubiegłego roku dodatkowe wystąpienia, które miały miejsce w czasie Sympozjum, głosy w dyskusji oraz wnioski zostaną opublikowane w Suplemencie do materiałów konferencyjnych.

Zgodnie z myślą przewodnią Sympozjum, w opublikowanych referatach, zaprezentowane zostały idee zrównoważonego rozwoju, przykłady działań w tym zakresie oraz przewidywane efekty. W materiałach zamieszczono również kilka referatów nie związanych bezpośrednio z tematem wiodącym, lecz zawierających cenne, aktualne i nie prezentowane jeszcze na sympozjum treści, przemyślenia i praktyczne wskazówki. Satysfakcjonująca była także możliwość publikacji doniesień z badań w zakresie turystyki wiejskiej prowadzonych coraz liczniej przez ośrodki naukowe.

Wybrane referaty zostały wygłoszone w trakcie sesji referatowych, jako wprowadzenie do dyskusji. Pierwsza sesja referatowa, prowadzona pod przewodnictwem prof. Andrzeja P. Wiatraka (SGGW), poświęcona była teoretycznym przesłankom zrównoważonego rozwoju. Podstawą do dyskusji stały się następujące referaty:

- Jolanta Kamieniecka: „O potrzebie powszechnej ekologizacji turystyki”.
- Ewa Dziedzic: „Uwarunkowania polityki zrównoważonego rozwoju w zakresie agroturystyki”.
- Marian Woźniak, Wiesława Kuźniar: „Spokojny, opanowany, rozważny system kształtowania turystyki wiejskiej”.
- Andrzej P. Wiatrak: „Ład przestrzenny w rozwoju turystyki wiejskiej”.
- Maciej Mazur: „Zrównoważone środowisko człowieka a ekonomiczne aspekty agroturystyki”.

Druga sesja referatowa koncentrowała się wokół działań pożądaných i prowadzonych już w Polsce w zakresie zrównoważonego rozwoju turystycznego. Sesję poprowadził prof. Ryszard Gałęcki (AE Poznań). Zaprezentowane zostały referaty:

- Elżbieta Nawrocka: „Samorząd terytorialny a zrównoważony rozwój turystyki wiejskiej w gminie”.

- Marek Łabaj: „Priorytet strategiczny - rozwój turystyki zrównoważonej w gminie Zawoja”.
- Józef Kruczkowski: „Zrównoważony rozwój turystyczny obszarów wiejskich na przykładzie Parku Krajobrazowego Ujście Warty”.

Wobec zapoczątkowania niedawno prac w zakresie zrównoważonego rozwoju regionów turystycznych, kolejna sesja referatowa skupiła się wokół powiązania turystyki z ekologią. Moderatorem sesji był dr Janusz Majewski (Menadżer Marki Turystyki Wiejskiej). Wygłoszone zostały referaty:

- Urszula Świetlikowska: „Rozmieszczenie obiektów turystyki wiejskiej w Polsce a stan ekologicznego zagrożenia w układzie przestrzennym Polski”.
- Krystyna Kożuchowska, Urszula Świetlikowska, Ewa Sawicka: „Charakterystyka wybranej próby gospodarstw ekologicznych i ich działalności agroturystycznej”.
- Janusz Majewski: „Proekologiczne rozwiązania w wiejskich obiektach noclegowych”.

Dobór wystąpień w trakcie sesji referatowych podyktowany był chęcią pobudzenia środowiska, nie tylko do dyskusji o potrzebie zrównoważonego rozwoju turystyki wiejskiej, ale przede wszystkim do działań, które pozwoliłyby poprzez turystykę ocalić to co najcenniejsze w wiejskim dziedzictwie przyrodniczym i kulturowym, doprowadzając równocześnie polską wieś do rozkwitu gospodarczego.

Turystyka wiejska, w tym również agroturystyka, przeżywają okres rozkwitu i niewątpliwych sukcesów. Stałej poprawie ulega jakość usług turystycznych na wsi, powiększa się liczba przedsięwzięć, wzbogaca zakres oferty. Gdy w interesach wszystko dobrze się układa łatwo zapomnieć o zagrożeniach; łatwo również przekroczyć granice opłacalnego rozwoju i w konsekwencji ten rozwój zatrzymać. Szczególnie silnie problem ten dotyczy turystyki wiejskiej, której rozwój uzależniony jest od równowagi ekologicznej, społecznej i gospodarczej obszarów wiejskich. Postulat o potrzebie powszechnej ekologizacji turystyki odnosi się do obu stron rynku turystycznego tj. producentów i konsumentów usług turystycznych, wskazuje on na niezbędność przekształceń mentalności usługodawców. Konieczne jest ekologizacje poszczególnych produktów, jak i całych regionów turystycznych. Wypracowane powinny być instrumenty prawne, ekonomiczne i instytucjonalne sprzyjające praktycznej, trwałej realizacji zasad zrównoważonego rozwoju terenów związanych z turystyką⁽¹⁾.

Rozwój zrównoważony - co akcentowali referenci i dyskutanci - to rozwój zapewniający równowagę przyrodniczą, ekonomiczną i społeczną. Dostępne określonej populacji ludzkiej zasoby wykorzystywane są do osiągnięcia maxi-

(1) Kamieniecka J.: O potrzebie powszechnej ekologizacji turystyki. Materiały konferencyjne VI Ogólnopolskiego Sympozjum Agroturystycznego. Kraków 1998.

num dobrobytu w sposób umożliwiający ich przekazanie w optymalnym wymiarze następnym pokoleniom. Tak rozumiany rozwój zrównoważony obejmuje trzy podstawowe aspekty:

- ekologiczny, który zakłada dążenie do zachowania podstawowych procesów biologicznych i bioróżnorodności środowiska;
- społeczno-kulturowy, który oznacza dążenie do zapewnienia większej samorządności przy poszanowaniu wartości wyznawanych przez poszczególne jednostki i społeczności;
- ekonomiczny, który zakłada efektywne gospodarcze wykorzystanie zasobów, przy spełnieniu postulatów ich właściwej ochrony⁽²⁾.

Miernikami stopnia ekorozwoju mogą być:

- jakość życia, określana przez zamożność społeczeństwa lokalnego, dostępność i jakość podstawowych dóbr przyrodniczych oraz stan kultury;
- jakość środowiska, określana potencjałem środowiska i pojemnością ekosystemów oraz stanem równowagi ekologicznej;
- stopień ekologizacji postaw społecznych, wyrażany stanem świadomości ekologicznej społeczeństwa lokalnego oraz strukturą społeczno-gospodarczą⁽³⁾.

Uczestnicy Sympozjum docenili pozytywny wpływ agroturystyki na ekorozwój, zaznaczając jednak, że rozwój agroturystyki nie oznacza automatycznie zrównoważonego rozwoju. Brak właściwych strategii rozwoju agroturystyki może w konsekwencji prowadzić w niektórych miejscowościach do nadmiernej koncentracji podaży turystycznej, nadmiernej urbanizacji, dyfuzji miejskiego stylu życia i degradacji środowiska. Konieczne jest zatem wypracowanie standardów oraz modelu monitoringu rozwoju agroturystyki w skali poszczególnych miejscowości.

Dla osiągnięcia korzyści należy rozwijać turystykę wiejską w oparciu o:

- promocję takich form turystyki, które są ekonomicznie produktywne, społecznie odpowiedzialne i przyjazne dla środowiska;
- podejmowanie działalności turystycznej i rolniczej dostosowanej do środowiska, krajobrazu, kultury i tradycji;
- rozwój produkcji żywności o podwyższonych parametrach ekologicznych;
- rozwój infrastruktury z zastosowaniem rozwiązań proekologicznych (transport, energia, gospodarka odpadami)⁽⁴⁾

(2) Zawistowska E.: Uwarunkowania polityki zrównoważonego rozwoju w zakresie agroturystyki. Materiały konferencyjne VI Ogólnopolskiego Sympozjum Agroturystycznego. Kraków 1998.

(3) Nawrocka E.: Samorząd terytorialny a zrównoważony rozwój turystyki wiejskiej w gminie. Materiały j.w.

(4) Woźniak M., Kuźniar W.: Spokojny, opanowany, rozwieszony system kształtowania turystyki wiejskiej. Materiały j.w.

Zasady ekorozwoju dotyczą nie tylko całych regionów czy miejscowości, ale przejawiać się mogą także w mikroskali, np. w obiektach wiejskiej bazy noclegowej. Działania proekologiczne koncentrują się tu na trzech obszarach:

- zmniejszenia zużycia energii (gazu, elektryczności, węgla, oleju, itp.);
- zmniejszenia ilości odpadów oraz zwiększenia ich ponownego wykorzystania;
- zmniejszenia zużycia wody⁽⁵⁾

Proekologiczne rozwiązania w kwaterach wiejskich prowadzą nie tylko do pożądaných oszczędności, ale są także elementem wizerunku turystyki wiejskiej, która przyciąga zwłaszcza bardziej świadomych ekologicznie gości.

Symposium zakończyła dyskusja plenarna, prowadzona przez dr Leszka Strzębickiego (AE Kraków). Główne problemy poruszane w dyskusji to:

- struktura i zasady funkcjonowania Biura Informacji Turystycznej;
- projektowane zmiany w systemie podatkowym, a działalność turystyczna na wsi;
- wsparcie i pomoc finansowa dla agroturystyki;
- działania i znaczenie stowarzyszeń agroturystycznych;
- reforma administracyjna i jej wpływ na agroturystykę;
- sytuacja agroturystyki na Litwie

Z konferencyjnych dyskusji wyłoniła się generalna konkluzja, że turystyka nieść powinna ze sobą nowoczesne formy gospodarowania oraz poprawę jakości życia i wypoczynku na wsi. Czerpiąc bezpośrednio z walorów przyrodniczych, winna i musi obrać kierunek zrównoważonego rozwoju by zadbać o swa naturalną bazę: przysłowiową „gałąź, na której siedzi”.

Dyskusji podobnie jak całemu spotkaniu towarzyszyła serdeczna i pełna zaangażowania atmosfera. Uczestnicy zgodnie wyrazili nadzieję, że zreformowane struktury administracyjne nie będą barierą w organizacji, w przyszłym roku, kolejnego Symposium.

(5) Majewski J.: Proekologiczne rozwiązania w wiejskich obiektach noclegowych. Materiały konferencyjne VI Ogólnopolskiego Symposium Agroturystycznego. Kraków 1998.